

7506 22

1908
1958

SIEMENS

1911

1958

AKSJESELSKAPET
PROTON
TRONDHEIM

TRONDHJEM ELEKTRISKE BUREAU

1908

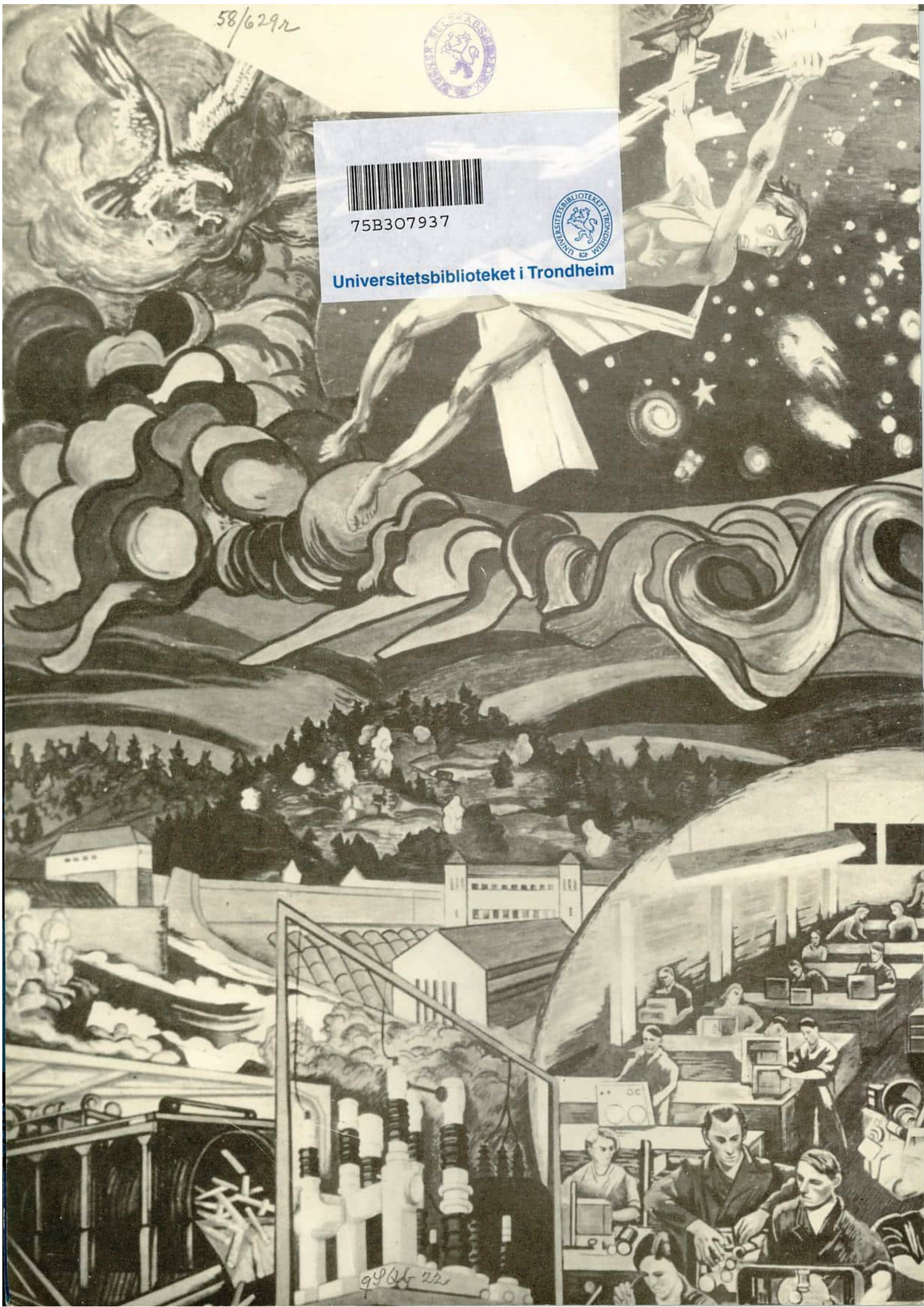
58/629r

75B307937

Universitetsbiblioteket i Trondheim

9906 22

1908
1958

AKSJESKAPET
PROTON

Vårt firma feirer i år sitt 50-årsjubileum og utgir til fødselsdagen denne lille publikasjon.

Etter en kort historikk har vi her ønsket å fortelle våre forretningsforbindelser og andre venner litt om firmaet i dag. Den ramme vi har benyttet, gjør det ikke mulig for oss å presentere selv en mindre del av de anlegg vi bygger, og hvor en stor del av våre ansatte er beskjeftiget. Vi har valgt å ta våre venner med på et kort besøk ved kontorene, verkstedet og lageret her i Trondheim under en vanlig arbeidsdag.

Jeg ønsker dere: Velkommen til oss!

Mr. Jensen

1908 — 11

I disse lokaler i Nordre gt. 16, i det huset vi i dag kjenner som Gjedefogården, var det at vårt firma i 1908 startet sin virksomhet.

I trondhjæmmernes bevissthet var lokalene da for lengst assosiert med elektrisitetsbransjen, idet Trondhjems Elektriske Bureau hadde holdt til på samme sted i årene før 1908.

1911 — 57

I 1911 flyttet firmaet til Schultz gt. 8, like bak Vår Frue Kirke, og der ble man så værende i hele 46 år. Schultz gt. 6, som i lang tid huset vårt verksted og lager, ses helt til venstre.

1957 —

Siden i fjor er vi tilbake på praktisk talt våre gamle tomter i Nordre gate. Men om tomten er gammel, er huset nytt. Nordre gt. 16, hvor vi hadde våre første lokaler, ses nederst til høyre.

Arne Høeg

Direktør fra 1908 til 1940.

Thv. Selmer

Direktør fra 1947.

50 år

er ingen alder. Det er ingen alder for et menneske, og det er kanskje enda mindre noen alder for et firma. Men når et firma i nettopp vår bransje fyller 50 år, da er det likevel grunn til å legge merke til det. Det betyr nemlig at dette firma har vært med fra bransjens tidligste barndom, og at det derfor har tatt del i hele den epoke-skapende utvikling som har funnet sted innen elektro-teknikken frem til i dag.

Nå vil kanskje de som virkelig kjenner vår bransjes historie, si at selv om de eventyrlige syvmils-stegene innenfor denne utvikling først er tatt i disse siste 50 årene, så var det da vitterlig noen betydningsfulle år også før hundreårsskiftet. Riktignok, vil de muligens si, var skritt lengden den gang langt mer beskjeden, men de første famlende skrittene er da i grunnen langt fra betydningsløse.

På en måte var vårt firma også med på å ta disse skrittene. Som det fremgår av de historiske data som nevnes i denne lille jubileumsberetning, er nemlig Aksjeselskapet PROTON i virkeligheten atskillig eldre enn 50-årsjubileet gir uttrykk for. Ved at vi har fått være med gjennom hele utviklingsperioden innenfor vår bransje, har vi kunnet høste erfaringer som kan komme til nytte når planene legges for å møte fremtidens krav.

Når vi i denne beretningen har valgt å konsentrere oss om bedriften slik den fremtrer i dag, er det ut fra det syn at vi derigjennom ikke bare karakteriserer det arbeid som hittil er utført, men også gir en idé om våre muligheter i årene som ligger foran oss.

T. Dehli Jemtland

Direktør fra 1940 til 1947.

Før vi starter på vår rundtur i bedriften, er det vel imidlertid på sin plass at vi tar et aldri så lite

TILBAKEBLIKK på noen hovedpunkter i PROTON's historie.

«Den 31te Oktober 1908 er anmeldt det uansvarlige selskap: Norsk Aktieselskap Siemens Schuckert, Avdeling Trondhjem hvis formaal er utførelse av eller deltagelse i alle foretagende paa den anvendte elektricitets omraade derunder indbefattet handel med elektriske maskiner og utensilier av enhver art. Selskapets aktiekapital er kr. 50.000,— fordelt paa aktier à kr. 500,— som er fuldt indbetalt og lyder paa navn. Selskapets sæde er i Trondhjem. Bekjendtgjørelse til medlemmer skjer ikke i offentlige tidender, og selskapets bestyrelse bestaar av Ingeniør Peter Meinich, Ingeniør Arne Høeg og Kontorchef Karl Torjussen av hvilke to i fællesskap tegner selskapets firma.»

Denne innførsel i Trondhjems Handelsregister, som vi finner under den 4. november 1908, er det som markerer opptakten til vårt firma, — vel å merke: i den form det har i dag. En ubrutt tradisjon fører imidlertid vår historie ytterligere nesten et kvart sekel bakover i tiden. Vi må helt tilbake til 1885 for å finne den første spire til det nåværende selskap. I det året var det nemlig at TRONDHJEMS ELEKTRISKE BUREAU ble opprettet. Stifteren var den senere direktør for A/S Hafslund, ingeniør Knud Bryn. Bare seks år senere overdrog han imidlertid sitt firma til herr Arthur Motzfeldt. Men noe fast eierforhold ble det foreløbig ikke, for alt i 1899 gikk firmaet over på nye hender. Denne gangen var det herr Axel H. Shreiner som overtok. Tre år senere finner så den siste av disse mange firma-overdragelser sted. Mens firmaet således hadde hatt ikke mindre enn tre foreskjellige innehavere i løpet av de første 17 år av sin eksistens, skulle dette skiftet bringe den nødvendige stabilitet. Ingeniør Arne Høeg, som overtok i 1902, kom nemlig til å sitte som leder for firmaet i nærmere 40 år.

Som man vil forstå, ble det derfor ingeniør Høeg som innledet forhandlinger med Siemens-Schuckertwerke om en representasjon i Trondheim etterat dette konsern siden 1898 hadde hatt et representasjonsfirma i Oslo. Overgangen til Siemens skjedde egentlig den 2. januar 1908, men selve registreringen fant altså først sted den 4. november samme år, som vi alt har sett.

Den forbindelse som slik ble etablert med et av de ledende konsern på det elektrotekniske

område i Europa, betydde en strukturendring for vårt firma. Det gav oss et solidere grunnlag å bygge på og gjorde det mulig å gå til en vesentlig økning av firmaets virksomhet og virkefelt. Ikke minst gav det seg utslag i en øket ingeniør- og anleggsvirksomhet.

Etter omdannelsen av firmaet ble ingeniør Høeg den første direktør for Norsk Aktieselskap Siemens Schuckert, Avdeling Trondhjem. Han ledet vårt firma helt frem til 1940, da han trådte tilbake etter nådd aldersgrense.

Inntil 1911 holdt firmaet til i Nordre gate, i naboeiendommen til den bygning hvor vi i dag har våre kontorer. I det året kjøpte direktør Høeg Schultz gt. 8, og hele bedriften flyttet så dit. Etter hvert fikk vi både kontor, lager og verksted der, men da Kjøttkontrollen i 1918 flyttet fra Schultz gt. 6, overtok vi også den eiendommen og kunne så overføre verksted og lager dit.

Av større anlegg og oppdrag som ble utført i direktør Høegs tid, kan vi nevne en stor del av de første elektriske installasjoner i Trondheim; videre apparatanlegg og generatorleveranser for Bodø, Kristiansund og Verdal elektrisitetsverker, og all elektrisk husinstallasjon på disse stedene. I denne tiden leverte vi også en lang rekke likestrømsverk, spesielt i Møre- og Trøndelagsbygdene. Etter hvert begynte man så å bygge større elektrisitetsverk med høyspentanlegg, og også på dette område gjorde vårt firma seg gjeldende. Jevnt og sikkert arbeidet firmaet seg opp og nådde en foreløbig topp under den første verdenskrig og i de første mellomkrigsårene.

Til tross for at elektrisiteten kom til anvendelse i stadig økende grad og på stadig nye felter, var det ikke til å unngå at krisen i 20-årene og begynnelsen av 30-årene også kom til å ramme vår bransje. Det kan således karakterisere forholdene at da vårt firma i 1933 feiret sitt 25-årsjubileum, var tallet på de personer som var beskjeftiget i bedriften, faktisk noe under hva det hadde vært ved starten i 1908.

Etter 1933 fulgte atter en oppgangsperiode med fremgang fra år til år. Så kom den annen verdenskrig, og med den en ny vanskelig periode med sine spesielle problemer og sine mange og særegne krav.

Nettopp i 1940 overtok direktør Torbjørn Dehli Jemtland ledelsen av firmaet etterat han i en årrekke hadde vært ansatt som overingeniør. Han fikk således den vanskelige oppgave å lede firmaet i krigsårene og den første etterkrigstid.

I årene etter 1945 gjaldt det først og fremst å sikre bedriftens videre eksistens ved å skaffe nye leverandører; de store krigsskadene i Tyskland hadde nemlig ført til at leveringsmulighetene fra Siemens var sterkt redusert.

Da Den Norske Stat etter krigen løste ut Bergens Telefonkompagni, fikk dette selskap anledning til blant annet å overta noen av de tidligere tyske selskaper innen den elektrotekniske bransje i Norge, og den 21. juli 1947 begynner en ny epoke i vårt firmas historie. Forandringen markeres ved nytt firmanavn, idet PROTON fra denne dag er en realitet. Direktør Jemtland overtar stillingen som administrerende direktør for A/S Proton, Oslo, og direktør *Thorvald Selmer*, som har vært ansatt i firmaet siden 1939, overtar ledelsen i Trondheim.

Etter at det var lyktes å skaffe egnede leverandører på de forskjellige områder innen vårt virkefelt, og etter at Siemens igjen er blitt mer og mer leveringsdyktig, har vi fått en ny og videre utvikling av vårt firma.

Mens antallet av de ansatte ved 25-årsjubileet i 1933 var ca. 30, beskjeftiget vi i 1947 100 personer. I dag er nærmere 300 personer ansatt i vår tjeneste, ca. 100 funksjonærer og 200 arbeidere. Den tekniske utbygning av firmaet fremgår tydelig ved at vi i dag beskjeftiger hele 22 ingeniører og 23 teknikere. Vår virksomhet omfatter prosjektering og bygging av høy- og lavspente anlegg, sterk- og svakstrøm installasjoner, elektromedisin, verksted- og produksjonsdrift, foruten at vi driver salg på de fleste områder innen bransjen. I forbindelse med firmaets utbygning på det tekniske område er det nærliggende å nevne den store fordel vi har av kontakten med det miljø for forskning og vitenskap som er vokst frem ved og i tilknytning til Norges Tekniske Høgskole.

Med den ekspansjon vårt firma har hatt i de siste 10 år, er det ikke til å undres over at våre forskjellige lokaler etter hvert er blitt sprengt. Allerede høsten 1947 flyttet verkstedet fra Schultz gate til Industribygningen i Innherredsveien. Etter at vi i 1950 fikk anledning til å utvide våre lokaler der, disponerer vi nå for verksted- og produksjonsformål ca. 2000 m.² I Industribygningen holder også vår svakstrøm installasjonsavdeling til, og det samme gjelder vår elektromedisinske serviceavdeling. — I 1949 flyttet installasjonsavdelingen for sterkstrøm og lageret over til lagerbygningen på Verftstomten, og endelig i 1957 ble så kon-

torene overført fra Schultz gt. 8 til våre nåværende lokaler i Nordre gt. 12.

Som et bilde på utviklingen i disse 50 år har vi lyst til å nevne et par tall: På det nye selskaps første dag i 1908 kunne direktør Høeg notere en bestilling på elektrisk utstyr for A/S Ranheim Papirfabrik på kr. 15.000,—, den gang en betydelig ordre. I år, 50 år senere, i den uke da disse linjer skrives, er vi blitt betrodd leveringen av en ny generator til Bardufoss Kraftverk i Troms og det elektriske apparatanlegg til Trondheim Elektrisitetsverks nye store utbygning i Øvre Nea. Disse bestillinger representerer tilsammen en ordreinngang på over 6 millioner kroner.

Et annet trekk i dagens bilde er de store «rammeoppdrag» vi i den senere tid har fått å løse for en rekke store bedrifter i vårt distrikt. Dette gjelder f. eks. prosjekteringen og utførelsen av elektriske anlegg ved Aluminiumanlegget for A/S Elektrokemisk i Mosjøen, Rana Gruber A/S, og Bleikvassli Gruber A/S. I disse dager er vi også blitt anmodet om å påta oss prosjekteringen av den elektrotekniske utrustning for et av de største kraftanlegg i Midt-Norge.

Utviklingen synes å tyde på at det fortsatt vil bli aktuelt å investere i kraftutbygning og industrireisning i den del av Norge hvor vi har vårt virkefelt. Vi håper derfor at også de kommende år vil by på interessante oppgaver.

Etter denne kortfattede historikken kunne vi ha lyst til å ta våre forretningsforbindelser og andre venner med på en rask liten rundtur gjennom bedriften. Vi håper på denne måten å kunne gi et lite innblikk i hva disse 50 år har gjort vår bedrift til.

VI GLØTTER
PÅ DØREN
TIL

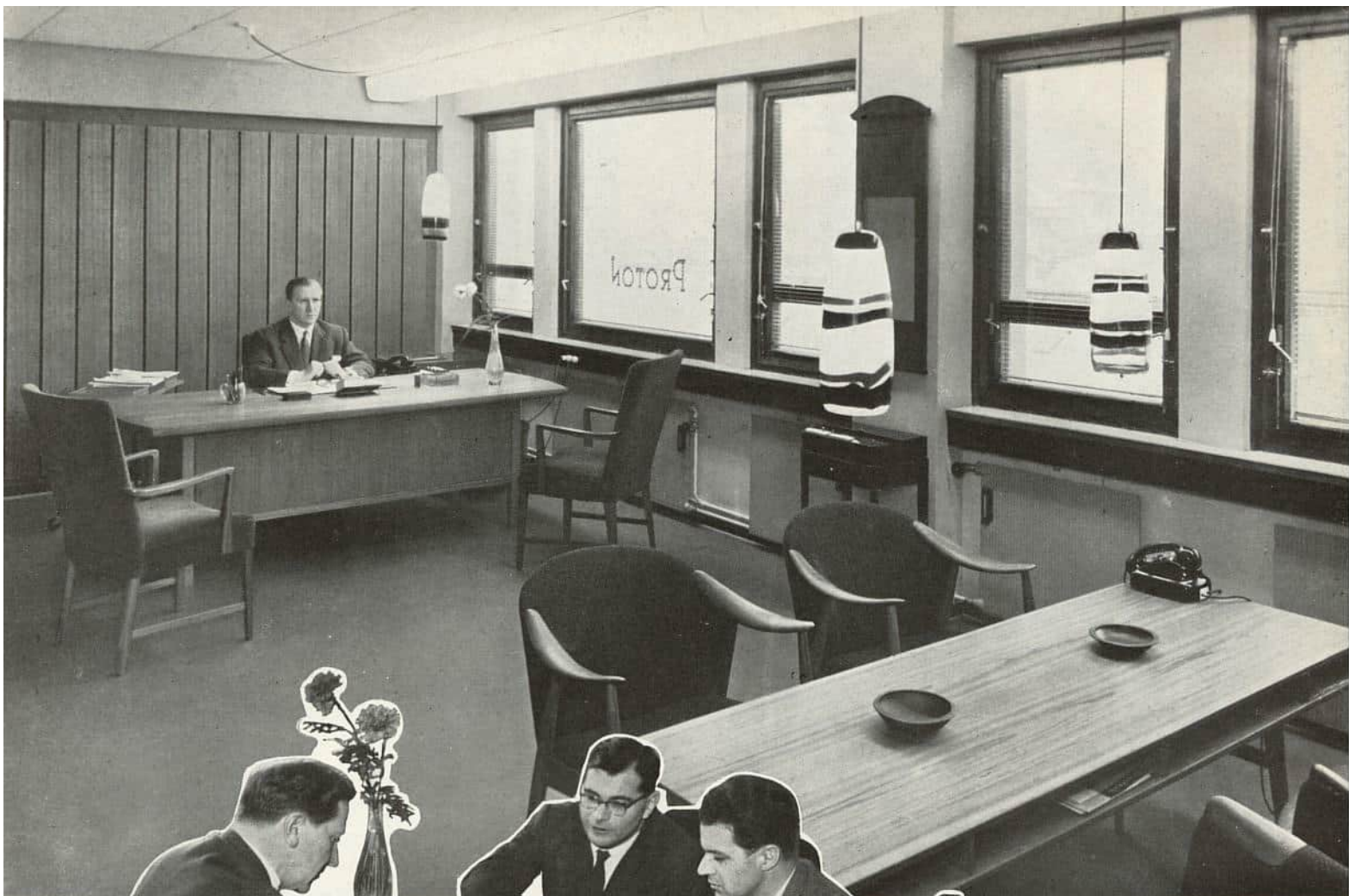
AKSJESKAPET
PROTON

Men kanskje vi først bør orientere oss ved å ta en titt på dette nattbildet av Nordre gt. 12. De opplyste vinduer viser de lokaler vårt firma disponerer: Demonstrasjonsavdelingen holder til i 1. etasje og mesaninetasjen, kontorene i 3., 4. og 7. etasje. Imidlertid er det ikke Proton ved natt som interesserer oss. Det vi ønsker, er simpelthen å åpne dører, titte inn overalt for på den måten å få et innblikk i hva som skjer nettopp nå — på kontor og lager, i verksted og fabrikk.

Vi starter i resepsjonen i 3. etasje og har da lett adgang til kontorene både her og i etasjen over.

Direktør Selmer finner vi ved skrivebordet. Han venter imidlertid akkurat nå ingeniørene Høeg, Harmens og Hansen til konferanse om

en organisasjonsplan. Da vi et øyeblikk etterpå forlater hans kontor, har herrene allerede inntatt sine plasser ved konferansebordet.

Vi åpner en ny dør: Kontorsjef Hellesvik ser opp fra dagens post, som han nettopp har fått inn.

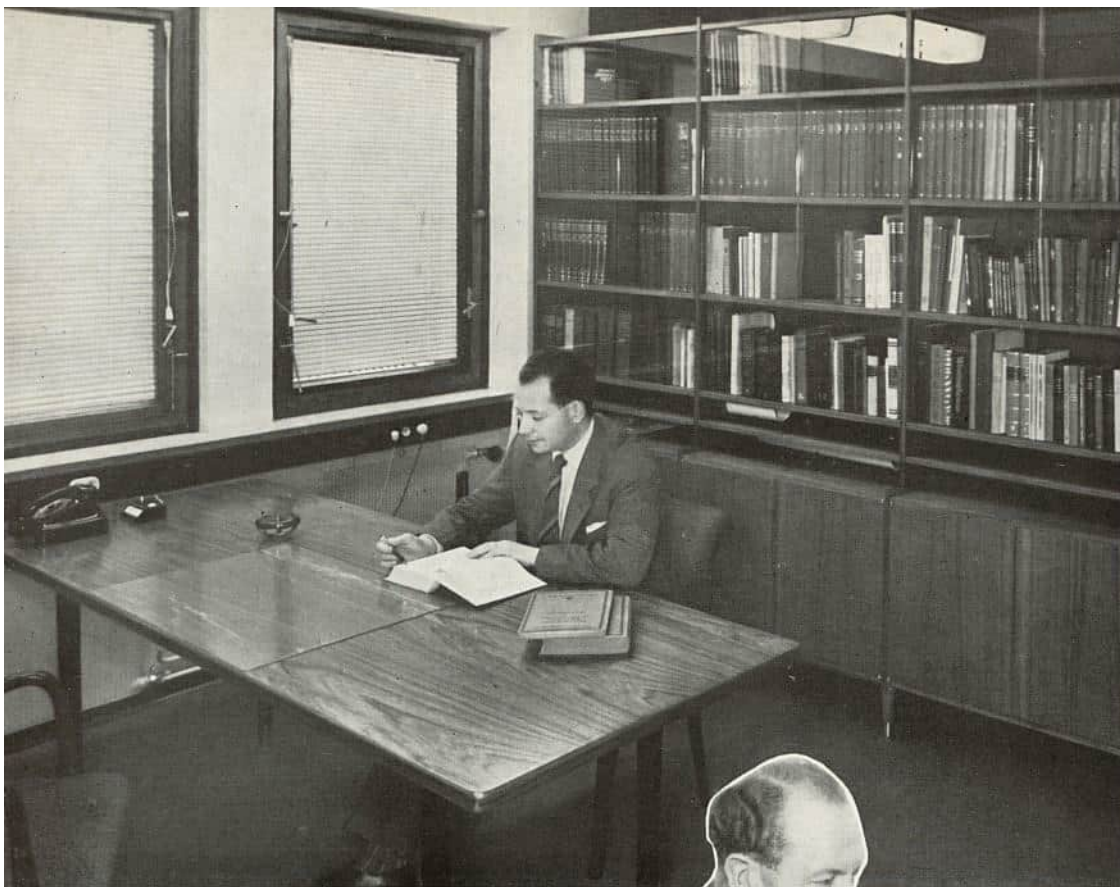

På denne runden vår banker vi aldri på, vi bare åpner døren forsiktig og fanger inn en situasjon. Hos ingeniør Høeg finner vi lagersjef Haugnes på besøk. Ordene «...forsiktig med emballeringen», som vi oppfatter, har tydelig adresse til det neonrøret de betrakter så ivrig.

Til tross for at overingeniør Lie sitter opptatt med noen kontrollberegninger, ser han fort opp og tar gjestfritt imot oss. Han forteller interessant om det elektronmikroskopet som nettopp er levert til Norges Tekniske Høgskole, og viser oss stolt den vakre utsikten til Stiftsgårdsparken.

Men ingeniør Nordmark og teknikerne Hauknes og Stenberg, som konfererer om et apparattavleanlegg, lar seg overhodet ikke forstyrre. Det skal vi kanskje heller ikke bebreide dem når vi ser hvor nedgravd de er i denne haugen av tegninger.

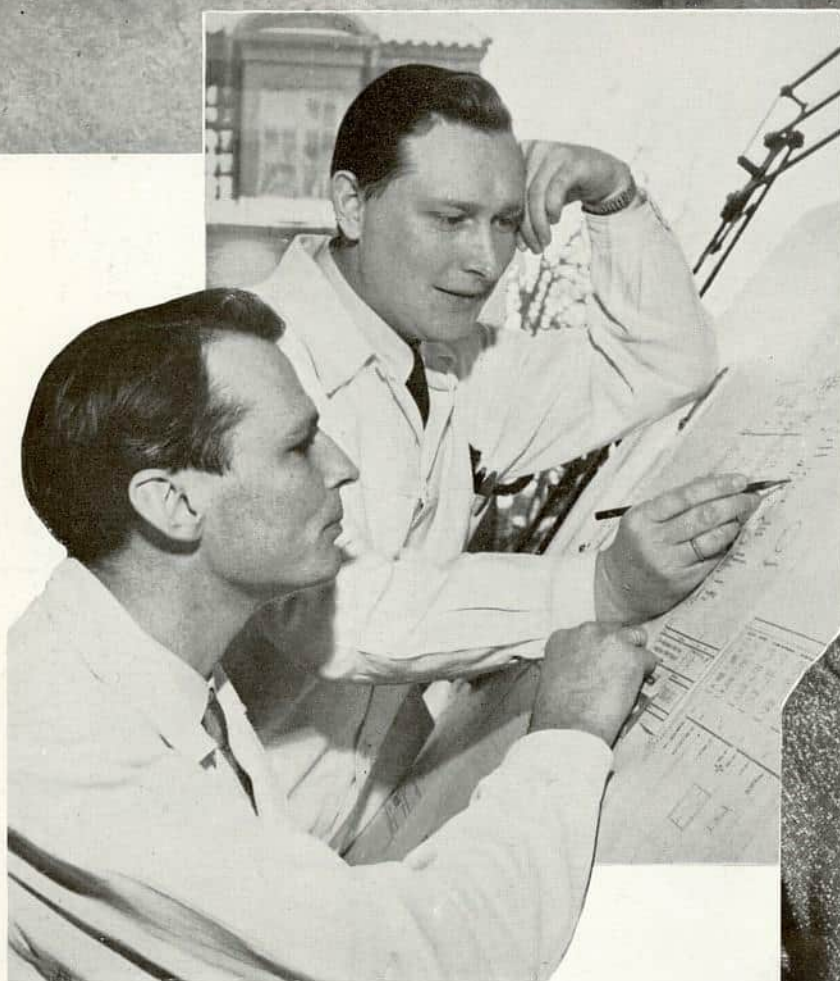
Det ville være i åpenbar strid med bibliotekets idé om vi skulle forstyrre overingeniør Bottheim med spørsmål om hva det er for tekniske problemer som har ført ham hit inn. Lydløst lukker vi døren og fortsetter vår vandring i huset.

For salgssjef Eriksen gjelder det salg — og nettopp nå er det målere salget gjelder.

Men salgssjefen er ikke alene om å selge. Her har ingeniør Buer besøk av en kunde innenfor den elektromedisinske sektor. Vi får vite at det dreier seg om et større røntgenanlegg til St. Elisabeths Hospital i Trondheim.

(Over.) «En detalj kanskje» — men den kan være viktig. Ingeniør Skjervøy og tekniker Leinslie i diskusjon over tegnebordet.

Vi åpner en ny dør — til ingeniører ved anleggsavdelingen — og med ett klinger frem fra vår hukommelse en strofe fra Studenterveyen «Dek-e-du»:

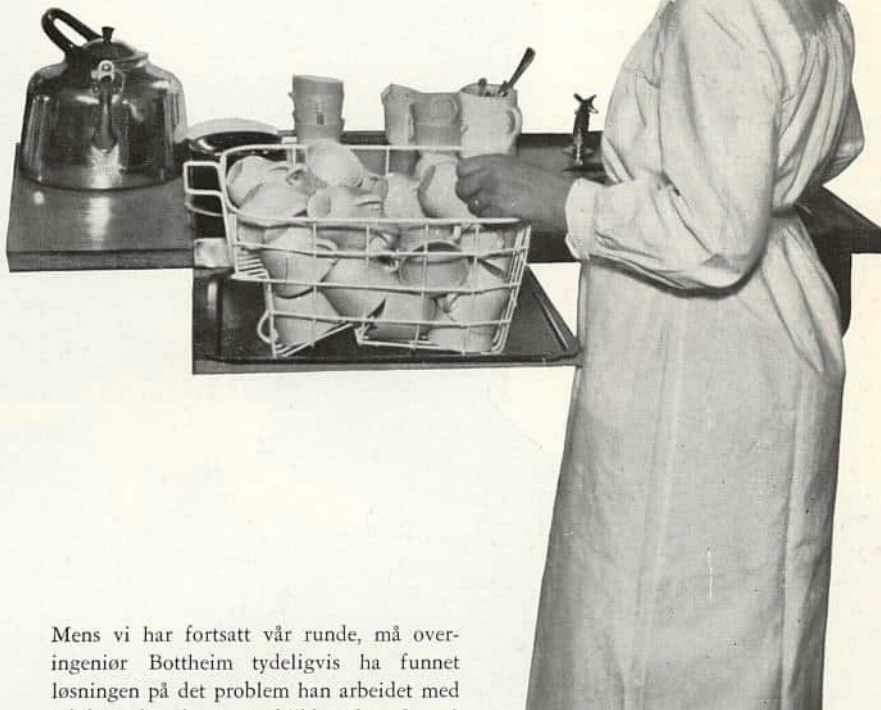

(Til høyre.) Den nære kontakt selv med de fjerneste av våre forbindelser, utenlandske såvel som innenlandske, er det frøken Kitty Fisknes og fjernskriveren som sørger for.

«Dertil må vi tegne nydelig, så d'er'ke grenser for vår arbeidstid.»

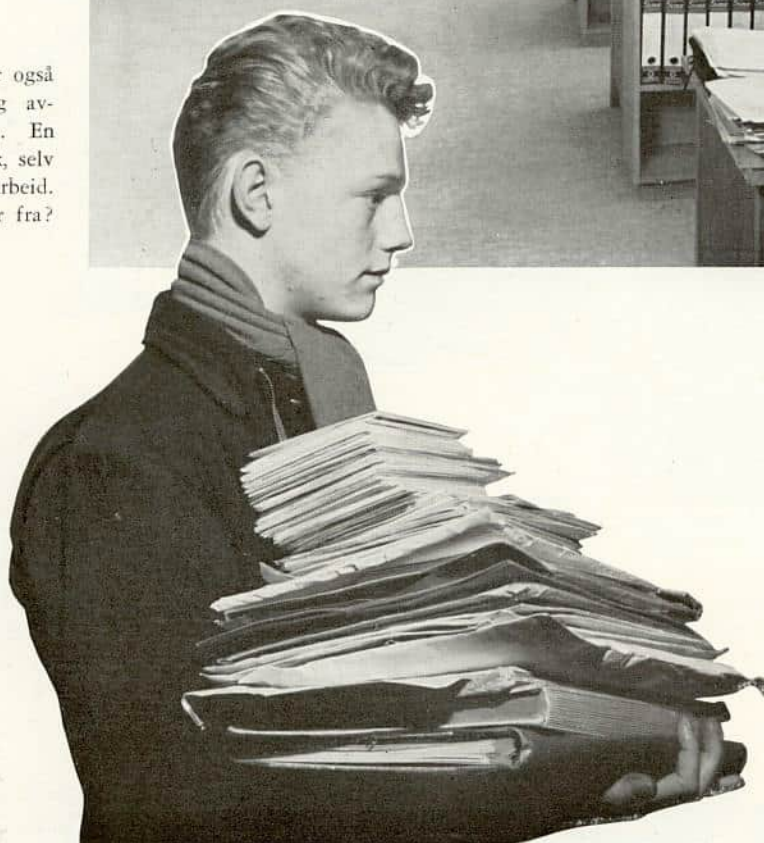
«Uten mat og drikke...» — en forslitt frase? Sant nok, men det kan ikke forhindre at fru Næss er like hjertelig og inderlig velkommen på hvert eneste av våre kontorer når hun ut på formiddagen bringer oss — ja, hva ønsker De: skal det være te eller kaffe? — og et wienerbrød, kanskje?

Mens vi har fortsatt vår runde, må overingeniør Bottheim tydeligvis ha funnet løsningen på det problem han arbeidet med i biblioteket for et øyeblikk siden, for nå treffer vi ham her sammen med ingeniørene Nordmark, Drangsholt og Aune. Det er et montasjeprogram som drøftes.

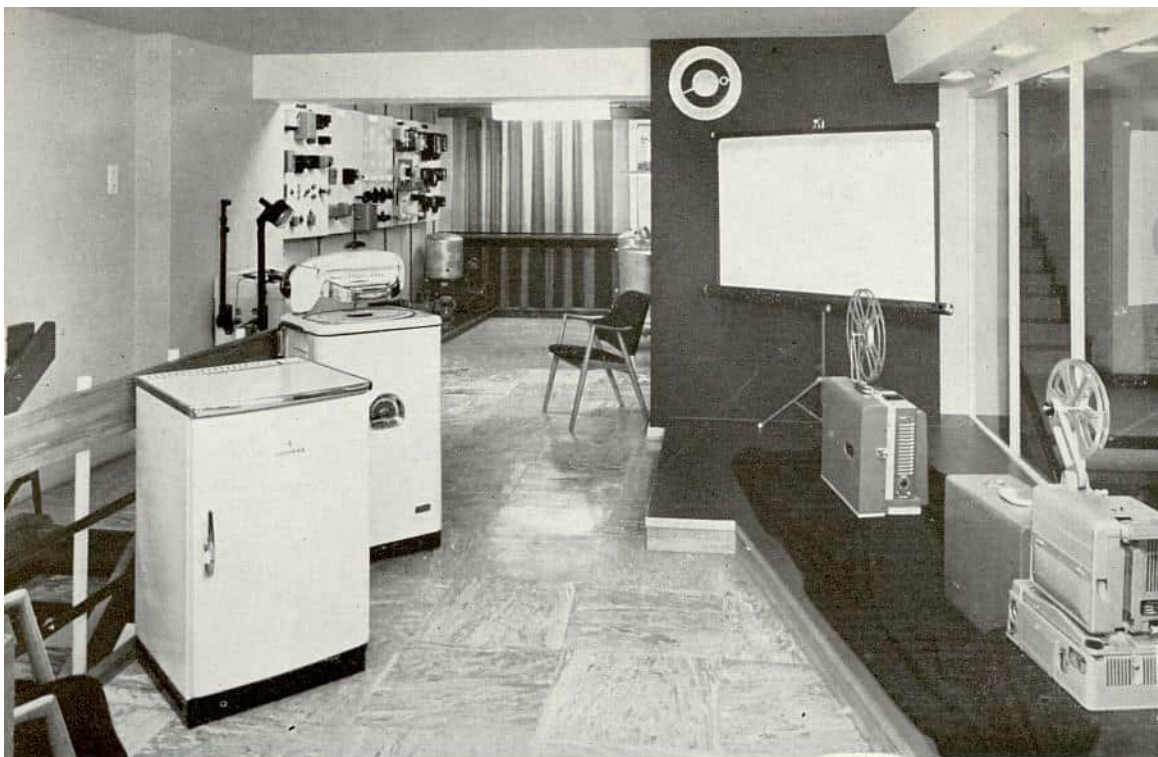

Samtidig med oss kommer også Bjørn inn i faktura- og avregningsavdelingen (t. h.). En hyggelig kar å få på besøk, selv om han alltid betyr økt arbeid. Vi spør hvor han kommer fra?

«Dette er fra arkiv- og postavdelingen,» sier han. — Så kiker vi liksom godt innom der, vi også (nedenfor). Gjennom glassruten kaster vi et blikk inn i skrivestuen.

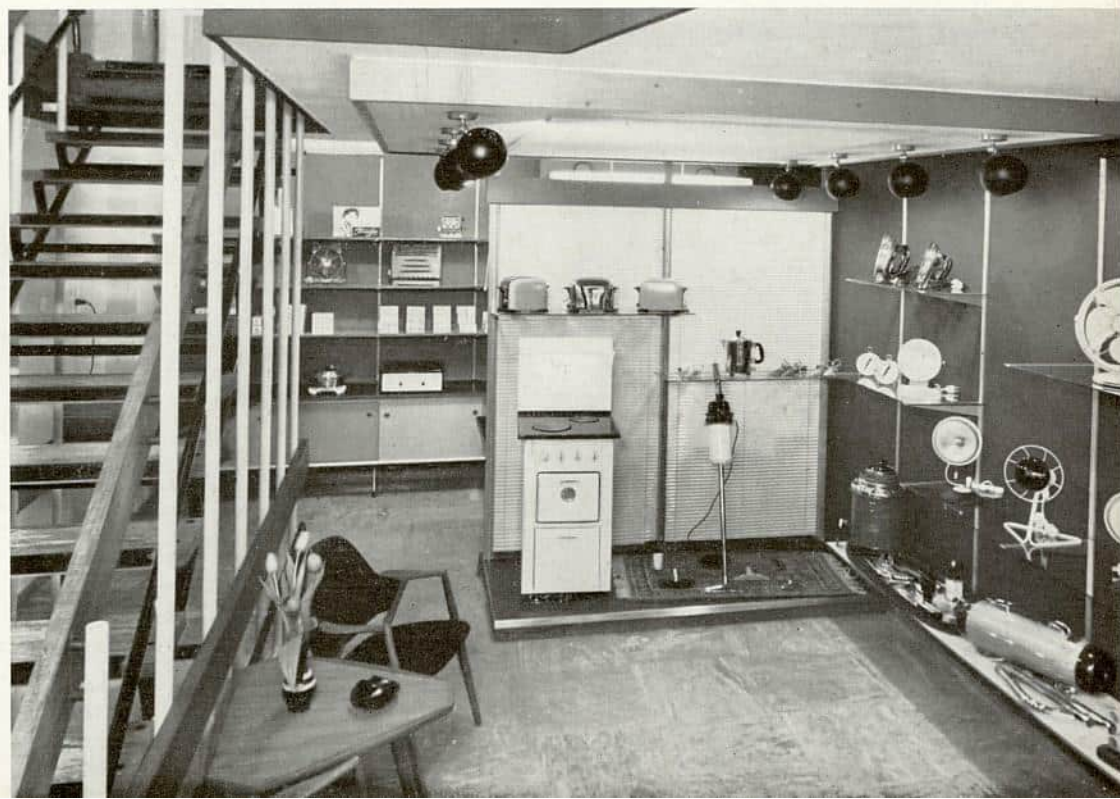
På vår vandring gjennom huset er vi nå nådd ned i utstillings- og demonstrasjonslokalene. Ekspeditør Fjeldvig viser en kunde hvor enkelt det er å betjene en Proton magnetofon.

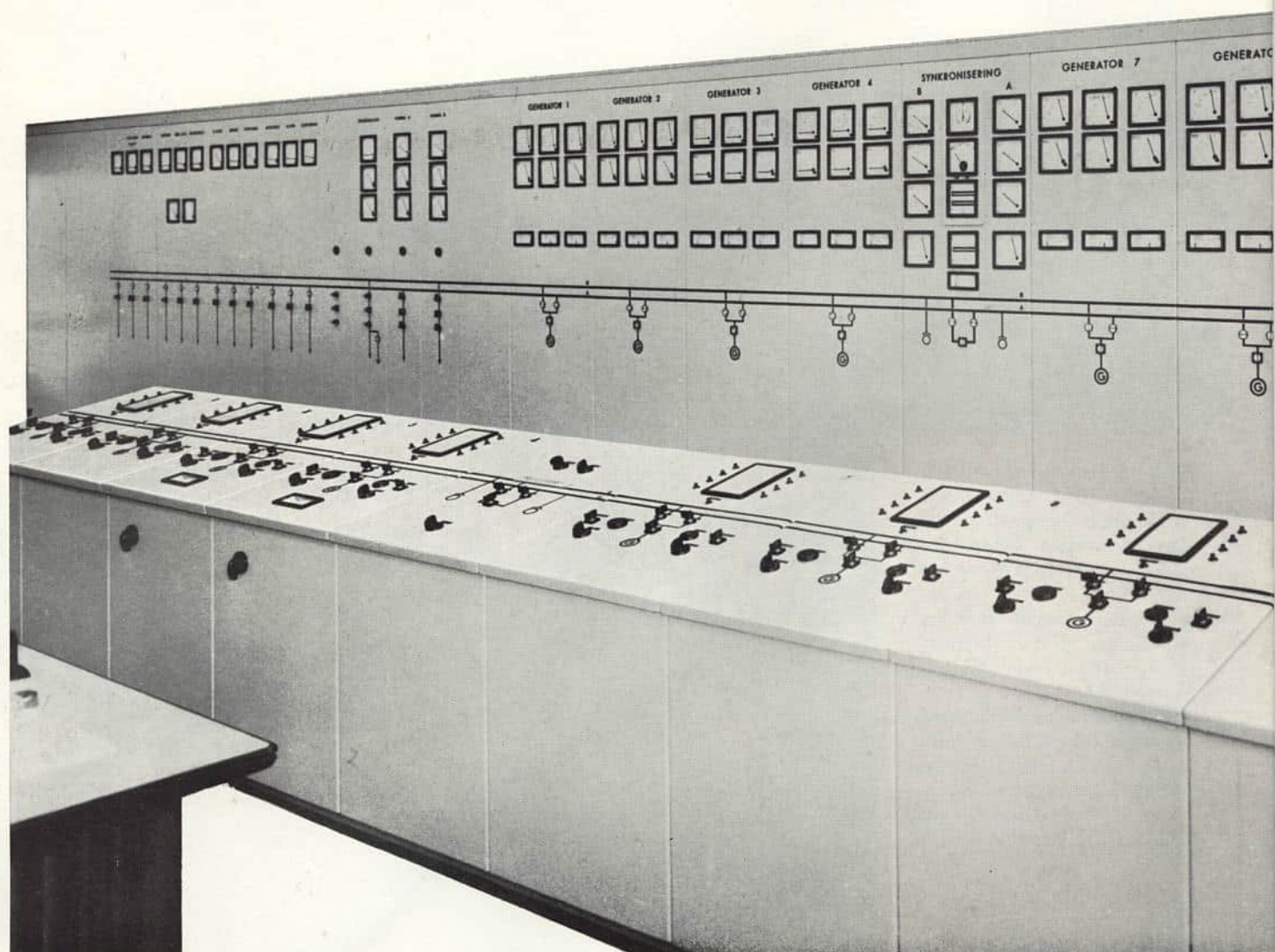
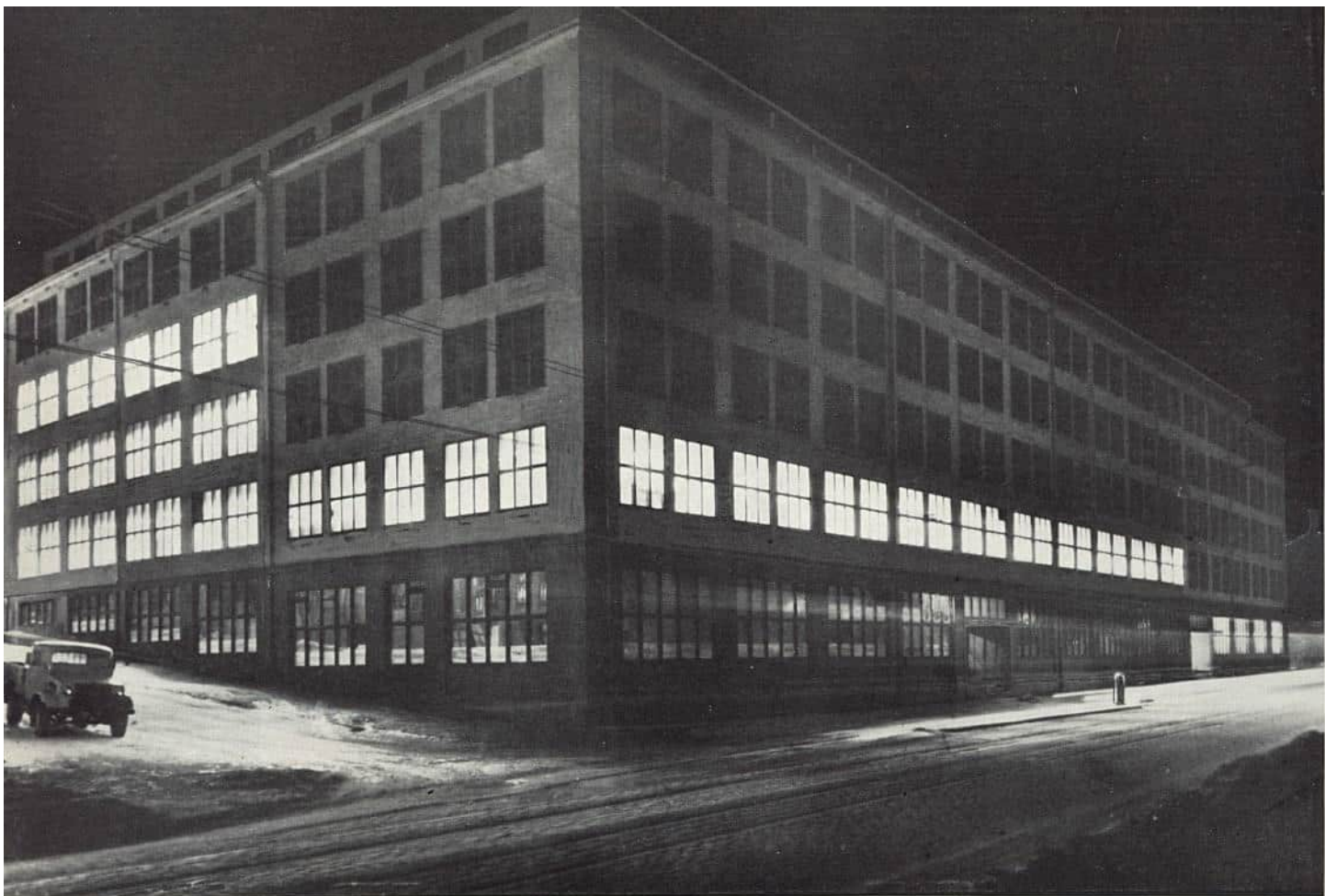

Mens vi går ned trappen til 1. etasje for å se på de artikler som der er utstilt, klinger en feiende marsj ut i rommet. Det er ingen tvil om at Fjeldvigs kunde har rett:

«... den nye magnetofonen har virkelig en praktfull høyttaler med en forbløffende god lyd-gjengivelse.»

Og til tonene av «Calling all workers» forlater vi Nordre gt. 12 og begir oss innover til verkstedene i Industribygningen.

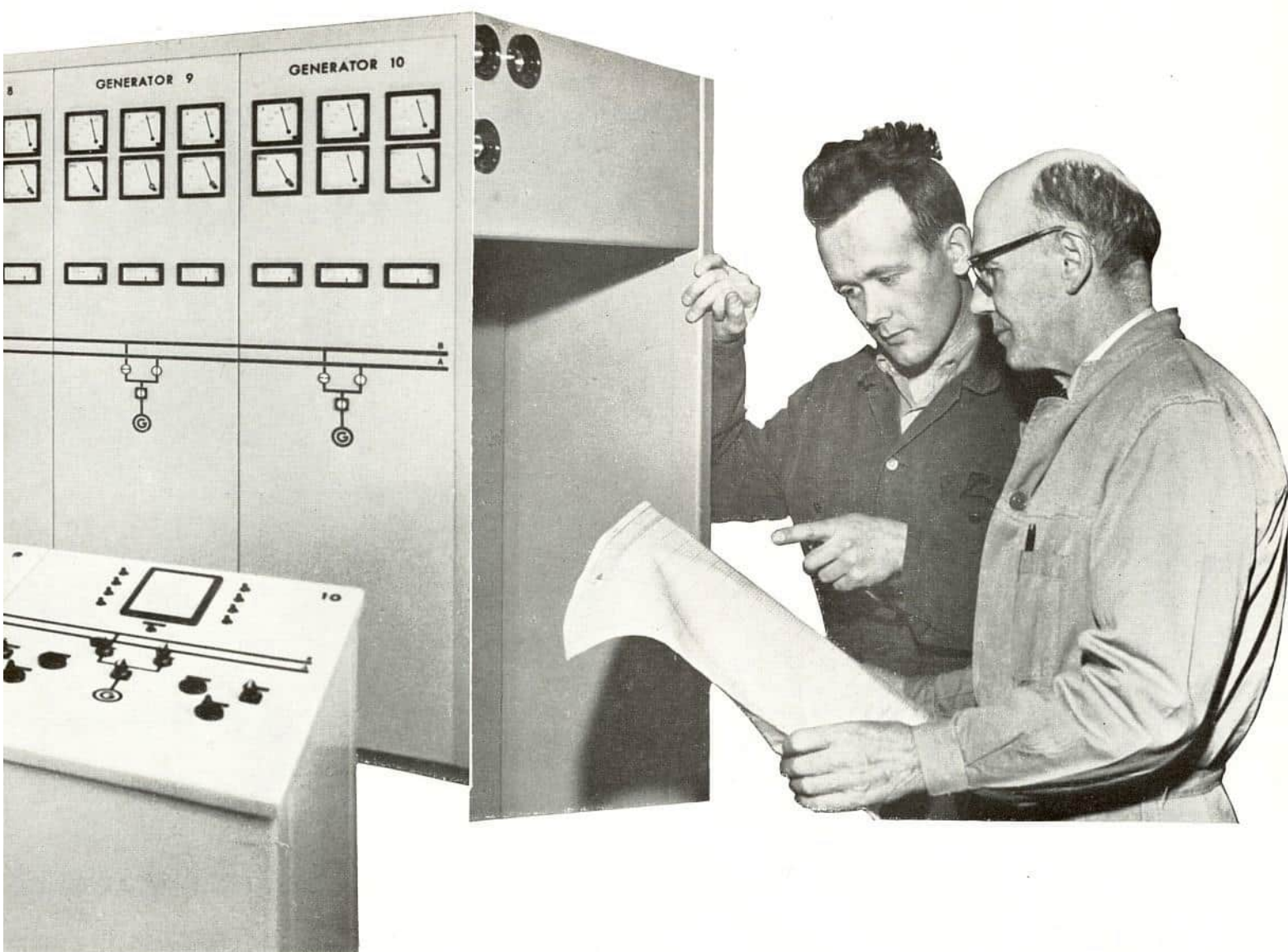

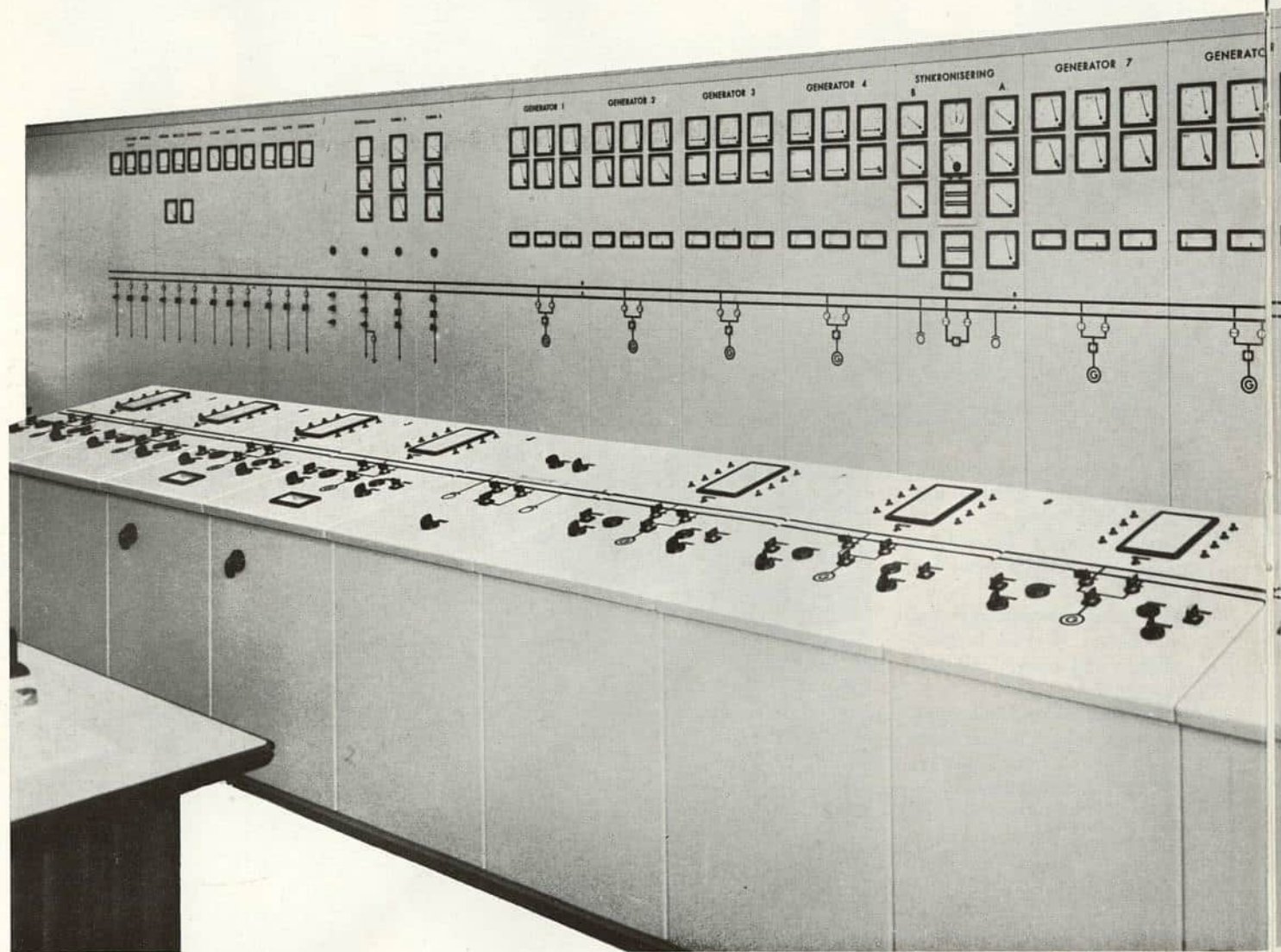
Også her har vi benyttet et nattbilde for å vise hvilke lokaler Protons verksted disponerer i Industribygningen i Innheredsveien. — Aller nederst til høyre ser vi lysene fra Industrikafeen, som er et yndet spisested for mange av dem som arbeider i bygningen.

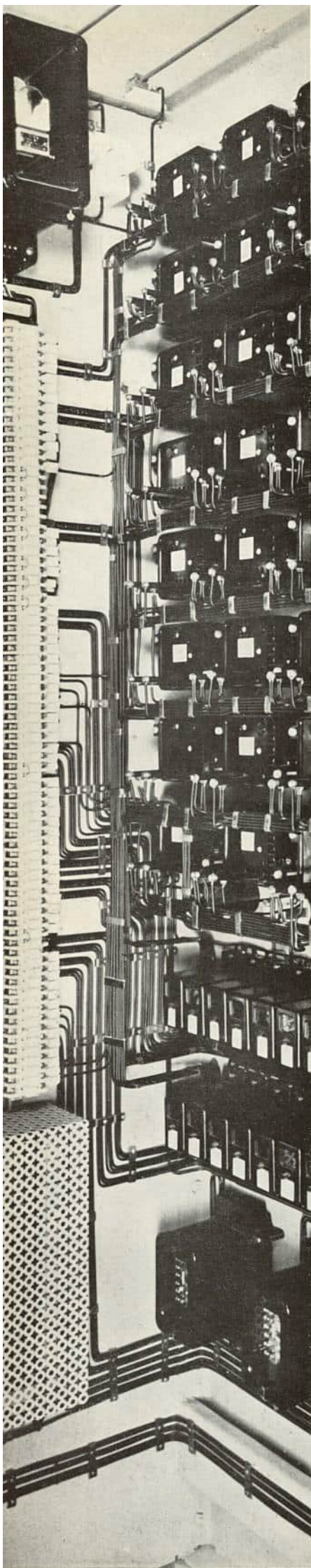
Idet vi kommer inn i Protons lokaler i 2. etasje, får vi først øye på verkstedingeniør Stokkan (nedenfor t. h.) og montør Berg som

diskuterer planene for en apparattavle som nettopp skal settes i produksjon. Før vi fortsetter innover i bygningen, viser de oss hvordan en slik tavle tar seg ut fullt ferdig (nedenfor t. v.). De kan også fortelle oss at verkstedet i dag produserer ca. 500—600 tavlefelt for året.

Forsiden ser jo enkel ut, men la oss nå se hvordan en apparattavle er på den andre siden.

Og her ser vi
altså hvor innvik-
let baksiden av
apparatavlen kan
være. For monto-
rene Berg (øverst)
og Lyngen gjel-
der det sannelig
å holde hodet
klart så en ikke
risikerer feilkob-
ling.

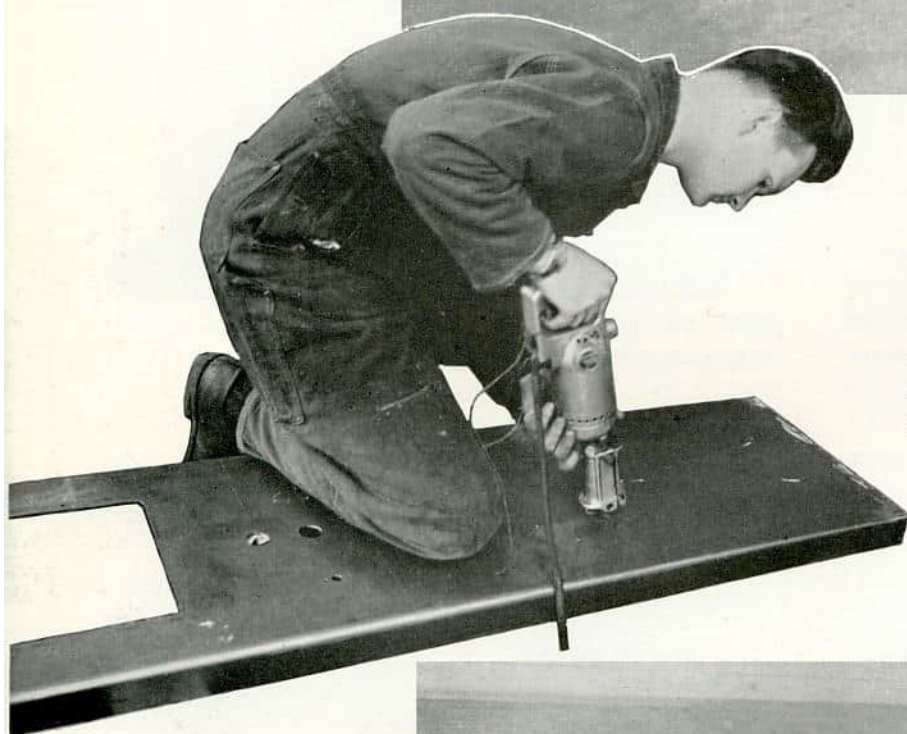
Montør Berg slår følge med oss
og viser oss her en 40-tonns
kantpresse, som han og kollega
Andersen betjener sammen.

Vi kaster også et blikk inn i
vikle- og reparasjonsverkstedet,
der vi ser prøvelfeltet i bak-
grunnen.

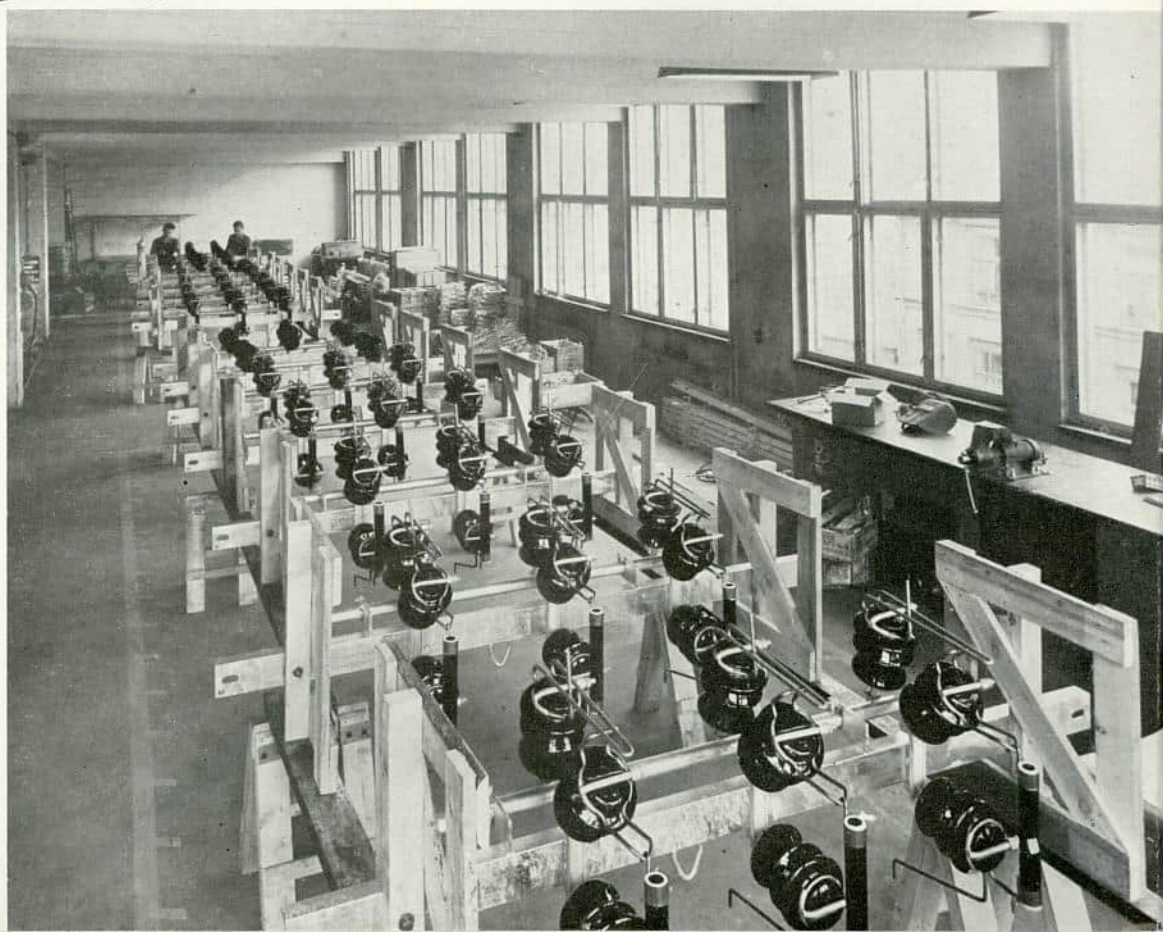

Før vi forlater Industribygningen, ser vi også innom verkstedet for svakstrøm og elektro-medisin.

Monter Viken med sin elektriske metall-sag har vært mester for mangt et styreskap for brytere.

I den neste verkstedhallen står en serie brytere klar til emballering, og vi får høre at verkstedet årlig produserer ca. 700 friluftssikringsskillebrytere. For øvrig lages også friluftsskillebrytere for spenninger opp til 220 kV.

Midtveis mellom Industribygningen og Nordre gt. 12 ligger Verftstomten. Siden 1949 holder vår installasjonsavdeling for sterkstrøm til her. Det samme gjelder ekspedisjonslageret vårt.

Lagerbetjentene Sjøstad og Saasen er ivrig opptatt med å pakke ferdig en ordre. Det er vel ikke verdt at vi forstyrrer dem i arbeidet. Vi avslutter derfor vårt besøk her med en liten tur gjennom lageret, hvor vi passerer rekke på rekke av vel-fylte reoler.

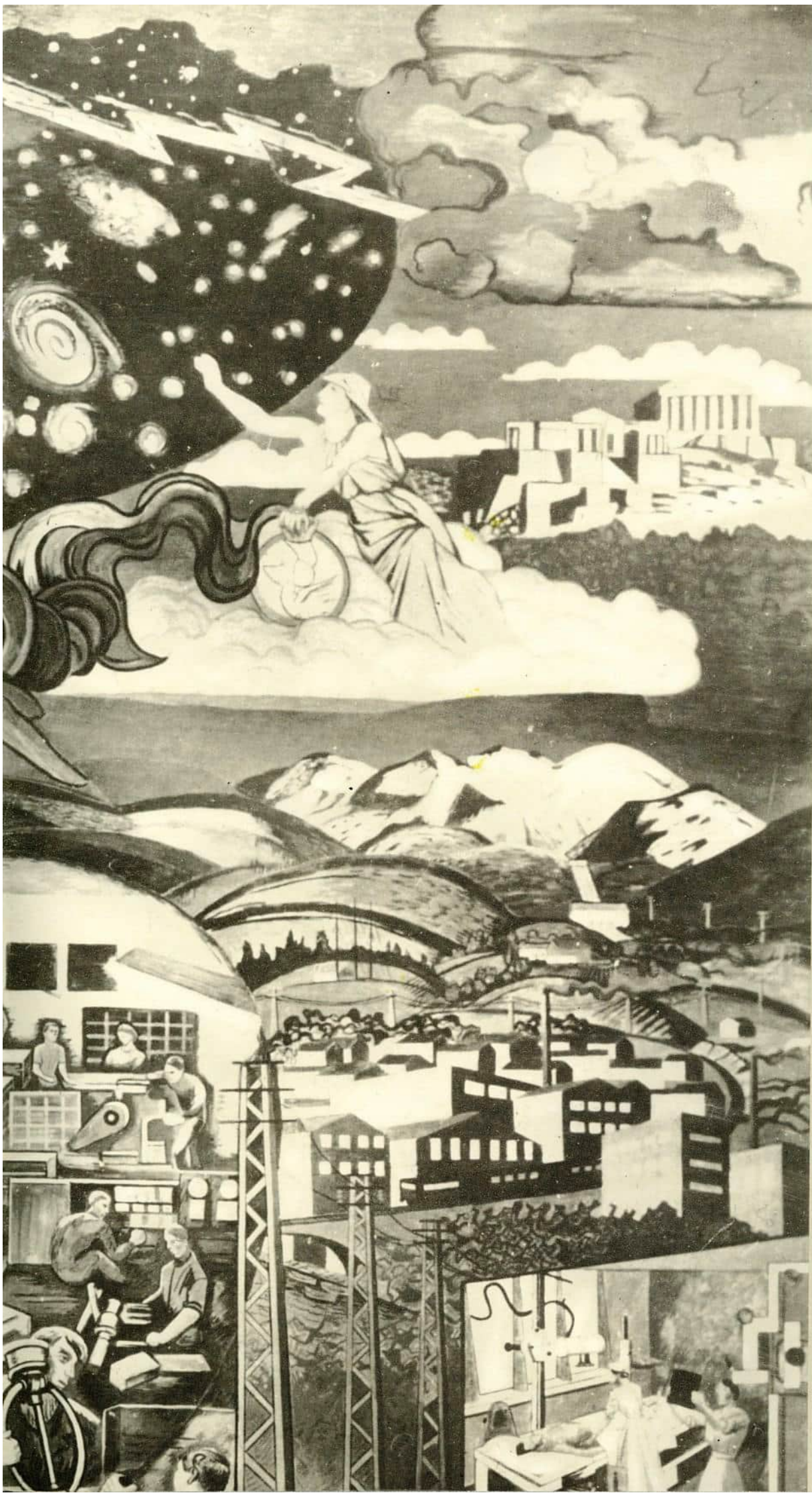
Ja, hermed er vi altså nådd til slutten av besøket denne gang. Vi er glad for å ha fått anledning til å presentere en del av våre medarbeidere, og ønsker våre venner: Velkommen igjen!

Vi har alltid ment at det beste grunnlag for en god forretningsforbindelse er gjensidig tillit, og forutsetningen for et tillitsforhold er igjen at man virkelig kjenner hverandre, — som ingeniører, som salgsmenn og først og sist som mennesker.

Vi henter vårt siste bilde fra et av ingeniørkontorene. Også der tar man avskjed. Vår kunde og vår ingeniør har tydelig en lang konferanse bak seg.

Vi ville gjerne la det kraftige håndslaget de to gir hverandre, symbolisere den gjensidige tillit som vi håper også i det neste halvsekel skal danne grunnlaget for vår virksomhet.

Professor
Axel Revolds
freskomaleri i
utstillingslokalene
ved A/S Proton,
Oslo.

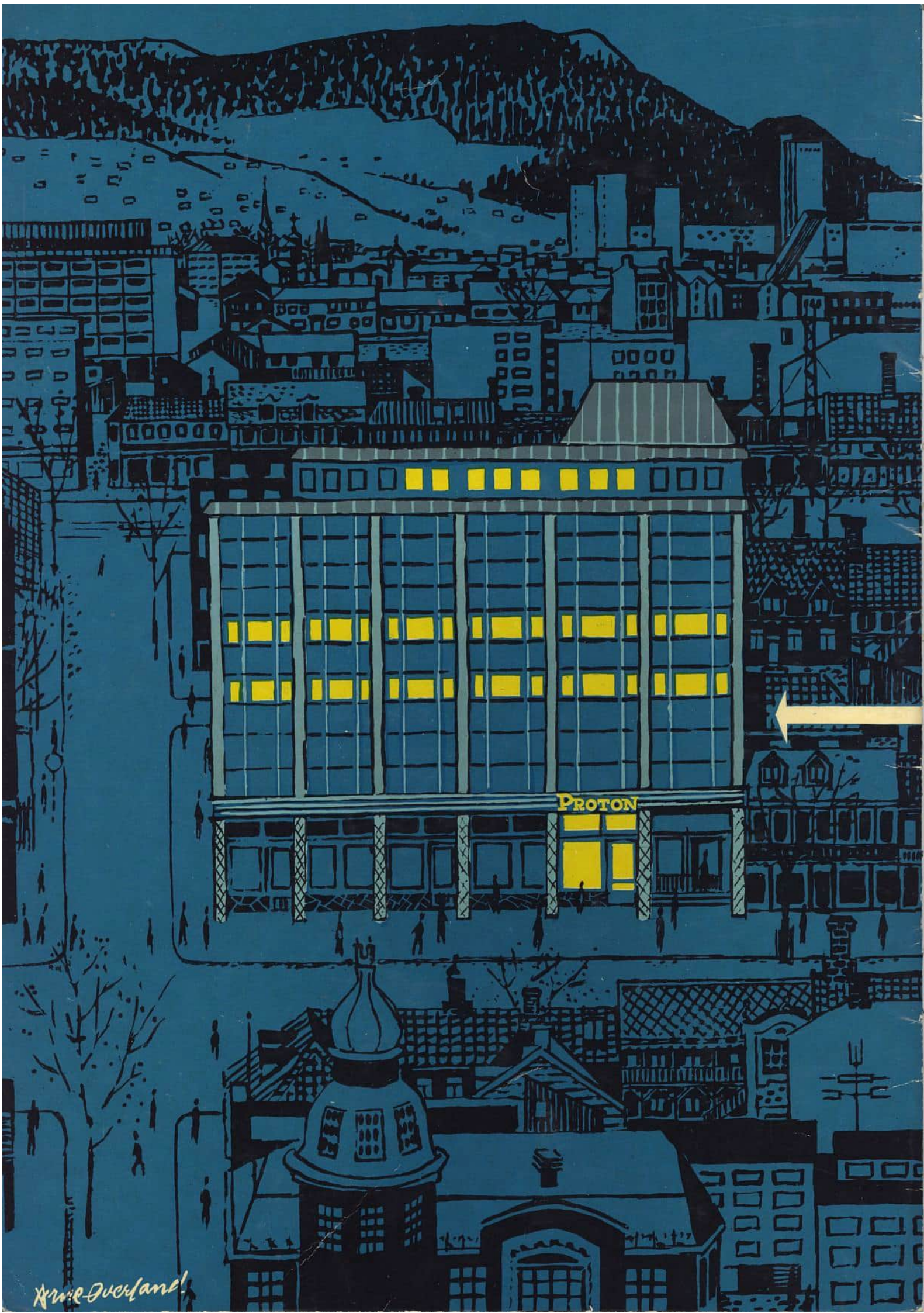
•

Brosjyren er tegnet
og arrangert av
Arne Øverland,
Bennett Reklame &
Annonsebyrå A/S.

Fotografier:
Klaus Forbregd.
Omslaget i lito fra
Keller og Toft A/S.

Klisjeer:
Aktietrykkeriets
Klisjeanstalt.
Sats og trykk:
A/S Nidaros og
Trøndelagens Boktr.

Papir:
Tysk kunsttrykkipapir.
Trondheim i juni 1958.
Printed in Norway.

Arne Overland